

Asia: VN/2160/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Kysymykset lausunnon antajille

Millaisia huomioita teillä on oppivelvollisuuslakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

Pidämme oppivelvollisuuslakiin liittyvien muutosten tavoitteita kannatettavina, erityisesti kouluspolkujen jatkuvuuden vahvistamista sekä kouluakäymättömyyden ehkäisyä. On tärkeää, että järjestelmä tunnistaa nykyistä paremmin ne tilanteet, joissa nuori on vaarassa jäädä ilman koulutuspaikkaa tai keskeyttää opintonsa.

Lastensuojelun näkökulmasta keskeistä on, että pelkkä ohjauksen ja velvoitteiden lisääminen ei riitä. Monilla nuorilla, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevilla, oppivelvollisuuden suorittamiseen liittyy samanaikaisesti mielenterveyden haasteita, perhetilanteen kuormittavuutta tai oppimisen vaikeuksia. Näissä tilanteissa tarvitaan yksilöllistä ja riittävän intensiivistä tukea, ei pelkästään rakenteellisia muutoksia.

Pidämme myönteisenä siirtymävaiheiden (perusopetus–toinen aste) vahvistamista, mutta korostamme, että käytännössä tarvitaan aktiivista ja suunnitelmallista saattaen vaihtamista. Ilman tätä riskinä on, että erityisesti lastensuojelun asiakkaana olevat nuoret jäävät edelleen koulutusjärjestelmän ulkopuolelle.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta keskeinen huoli liittyy toteutuksen alueellisiin eroihin. Mikäli kunnilla ja koulutuksen järjestäjillä ei ole riittäviä ja yhdenvertaisia resursseja, oppivelvollisuuden toteutuminen voi vaihdella merkittävästi. Tämä voi johtaa tilanteeseen, jossa nuoren oikeus koulutukseen toteutuu eri tavoin riippuen asuinpaikasta.

Lisäksi korostamme, että oppivelvollisuuden laajentaminen ja siihen liittyvät veloitteet eivät saa lisätä kohtuuttomasti perheiden vastuuta ilman riittävää tukea. Erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat perheet tarvitsevat selkeitä palvelupolkuja ja helposti saavutettavaa tukea.

Katsomme, että muutosten onnistuminen edellyttää:

- * riittäviä resursseja oppimisen tukeen ja opiskeluhooltoon
- * vahvaa moniammatillista yhteistyötä koulun ja sosiaalipalvelujen välillä
- * erityistä panostusta siirtymävaiheisiin
- * vaikutusten seuranta erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien nuorten osalta

Ilman näitä on riski, että oppivelvollisuuden tavoitteet eivät toteudu yhdenvertaisesti kaikkien nuorten kohdalla.

Millaisia huomioita teillä on tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettuun lakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

Pidämme tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta (TUVA) koskevien muutosten tavoitteita pääosin kannatettavina. TUVA-koulutuksella on keskeinen rooli niiden nuorten tukemisessa, jotka tarvitsevat lisää aikaa, ohjausta ja vahvempaa tukea siirtyäkseen tutkintotavoitteiseen koulutukseen.

Lastensuojelun näkökulmasta TUVA on tärkeä väline ehkäistä kouluakäymättömyyttä ja syrjäytymistä. Se tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa nuoren arjenhallintaa, opiskelutaitoja ja itsetuntoa ennen siirtymistä vaativampiin opintoihin. On myönteistä, että koulutuksen roolia pyritään selkeyttämään osana koulutusjärjestelmää.

Samalla korostamme useita keskeisiä riskejä:

TUVA-koulutuksen vaikuttavuus on vahvasti sidoksissa resursseihin. Monet TUVA-opiskelijat tarvitsevat intensiivistä, yksilöllistä ja usein moniammatillista tukea. Mikäli ryhmäkoot kasvavat tai henkilöstöresurssit eivät ole riittäviä, koulutuksen kyky vastata opiskelijoiden tarpeisiin heikkenee merkittävästi.

On tärkeää varmistaa, ettei TUVA muodostu "välitilaksi", johon nuoret jäävät ilman selkeää jatkopolkua. Koulutuksen tulee aidosti johtaa eteenpäin, ja siirtymien tulee olla suunnitelmallisia ja tuettuja. Tämä korostuu erityisesti lastensuojelun asiakkaiden kohdalla.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta on riski, että TUVA-koulutuksen laatu ja saatavuus vaihtelevat alueellisesti. Tämä voi johtaa siihen, että kaikkein eniten tukea tarvitsevien nuorten mahdollisuudet edetä koulutuspolulla eivät toteudu yhdenvertaisesti.

Lisäksi korostamme perheiden ja nuorten näkökulmasta selkeyden merkitystä. Koulutuspolkujen tulee olla ymmärrettäviä ja ohjauksen riittävää, jotta nuori ja hänen lähipiirinsä hahmottavat vaihtoehdot ja mahdollisuudet.

Katsomme, että TUVA-koulutuksen kehittämisessä on keskeistä:

- * varmistaa riittävät resurssit ja pienet ryhmäkoot
- * turvata moniammatillinen tuki (opetus, opiskeluhoito, sosiaalipalvelut)
- * rakentaa selkeät ja tuetut siirtymät jatkokoulutukseen
- * seurata koulutuksen vaikuttavuutta erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien nuorten osalta

Oikein toteutettuna TUVA-koulutus on merkittävä keino vahvistaa nuorten osallisuutta ja ehkäistä syrjäytymistä. Ilman riittäviä resursseja ja rakenteita on kuitenkin riski, että sen potentiaali jää toteutumatta.

Millaisia huomioita teillä on perusopetuslakiin, ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ja lukiolakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

Pidämme perusopetuslakiin, ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin sekä lukiolakiin ehdotettuja muutoksia kokonaisuutena kannatettavina siltä osin kuin ne vahvistavat oppimisen tukea, koulutuspolkujen jatkuvuutta sekä nuorten mahdollisuuksia siirtyä sujuvasti koulutusasteelta toiselle.

Lastensuojelun näkökulmasta on tärkeää, että muutoksilla pyritään ehkäisemään kouluakäymättömyyttä ja vahvistamaan varhaista tukea. Käytännön työssä nähdään, että oppimisen ja koulunkäynnin haasteet kytkeytyvät usein laajempiin elämäntilanteisiin, kuten perheiden kuormittavuuteen, mielenterveyden haasteisiin tai sosiaalisiin ongelmiin. Tämän vuoksi koulutuksen tukijärjestelmien toimivuus on keskeinen osa lasten ja nuorten hyvinvointia.

Pidämme myönteisenä sitä, että lainsäädännössä korostetaan oppimisen tuen kokonaisuutta ja sen yhdenmukaisuutta eri koulutusmuotojen välillä. On tärkeää, että tuki ei katkea siirtymävaiheissa, vaan jatkuu johdonmukaisesti perusopetuksesta toiselle asteelle.

Samalla korostamme merkittäviä toteutukseen liittyviä riskejä. Keskeisin huoli liittyy resurssien riittävyyteen. Ilman riittävää määrää erityisopettajia, opiskeluhoillon henkilöstöä ja muuta tukihenkilöstöä on vaarana, että tuen vahvistaminen jää muodolliseksi eikä vastaa oppilaiden ja opiskelijoiden todellisiin tarpeisiin.

Toinen keskeinen huoli liittyy alueelliseen yhdenvertaisuuteen. Mikäli kunnilla ja koulutuksen järjestäjillä on erilaiset resurssit, tuen toteutuminen voi vaihdella merkittävästi. Tämä voi johtaa eriarvoisuuteen koulutuspoluilla, mikä on erityisen ongelmallista haavoittuvassa asemassa oleville lapsille ja nuorille.

Lisäksi korostamme moniammatillisen yhteistyön merkitystä. Koulun, opiskeluhoillon ja sosiaalipalvelujen yhteistyö on ratkaisevaa erityisesti niiden lasten ja nuorten kohdalla, joilla on samanaikaisia oppimisen, hyvinvoinnin ja elämäntilanteen haasteita. Ilman toimivaa yhteistyörakennetta riskinä on, että tuki jää pirstaleiseksi.

Katsomme, että muutosten onnistuminen edellyttää:

- * riittäviä ja kohdennettuja resursseja oppimisen tukeen kaikilla koulutusasteilla
- * erityisopetuksen ja opiskeluhoillon vahvistamista
- * tuen jatkuvuuden varmistamista siirtymävaiheissa
- * alueellisen yhdenvertaisuuden turvaamista
- * toimivaa moniammatillista yhteistyötä koulutuksen ja sosiaalipalvelujen välillä

Oikein toteutettuna muutokset vahvistavat lasten ja nuorten oikeutta oppimiseen ja tukevat koulutuspolkujen jatkuvuutta. Ilman riittäviä resursseja ja rakenteellista toimeenpanoa on kuitenkin riski, että eriarvoisuus koulutuksessa ei vähene, vaan siirtyy järjestelmän sisälle.

Paakkunainen Lotta
Kasvuväylä Oy